

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет філології

Кафедра журналістики

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕОРІЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ**

Освітня програма: **06 Журналістика і медіакомунікація**
Другий (магістерський) рівень

Спеціальність: **061 Журналістика**

Галузь знань: **06 Журналістика**

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “30” серпня 2021 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Теорія комунікативної лінгвістики
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський) рівень
Викладач	Савчук Руслана Любомирівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики
Контактний телефон викладача	0978123234
E-mail викладача	ruslana.savchuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	денна
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/
Консультації	Обговорення методологічних і загальнонаукових аспектів курсу, особливостей виконання різних форм робіт. Згідно з графіком консультацій.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<i>Предметом</i> вивчення навчальної дисципліни «Теорія комунікативної лінгвістики» є відношення між мовними одиницями і їх користувачами, комунікантами, а також умови реалізації мовних одиниць. Комунікативна лінгвістика займається вивченням значення висловлювання з позиції того, як воно передається мовцем й інтерпретується слухачем. При такому підході береться до уваги, як мовці будують своє висловлювання залежно від конституації, тому комунікативна лінгвістика – це вивчення контекстуального значення породжуваних мовцями висловлювань. Оскільки мова є явищем суспільним, то комунікативна лінгвістика як частина мовознавчої науки, належить до гуманітарних наук і пов'язана з такими лінгво-суспільними науками, як соціолінгвістика, психолінгвістика, гендерна лінгвістика, етнолінгвістика, а також семіотикою, зокрема лінгвосеміотикою, що стоїть на межі точних і гуманітарних дисциплін.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<i>Мета</i> навчальної дисципліни – ознайомити студентів із основними термінами, поняттями, теоріями, науковцями в галузі комунікативної лінгвістики – сучасного напрямку мовознавства і навчити правильно оперувати ними. Основні завдання (цілі) курсу: – показати міждисциплінарний, інтеграційний характер комунікативної лінгвістики; – встановити основні типи комунікації, компоненти процесу спілкування, моделі комунікації; – навчити визначати тип мовленнєвого акту висловлювання згідно з різними класифікаціями; – довести прикладний характер теорії лінгвістичної ввічливості і принципу кооперації і релевантності для досягнення ефективного спілкування; – ознайомити студентів із каналами невербальної комунікації і її функціями; – охарактеризувати мовленнєву особистість у комунікації, а також дискурс, нею породжуваний; – передбачати й уміти усувати невдачі й девіації, що виникають у ході комунікації. Щодо практичного застосування отриманих знань – під час вивчення курсу студенти зможуть сформулювати необхідні вміння і навички для власного успішного, ефективного спілкування в природному англomовному середовищі, уникнення комунікативних девіацій чи конфліктів, а також навчання цього учнів.	
4. Загальні та фахові компетентності	
У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен здобути такі загальні та фахові <i>компетентності</i>: – здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології в практичній діяльності;	

- знання та розуміння предметної області й професійної діяльності журналіста;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу, вироблення власної дослідницької стратегії й реалізації її у професійній діяльності;
- здатність бути креативним, застосовувати теоретичні знання в практичних ситуаціях;
- здатність вільно і грамотно, усно та письмово спілкуватися державною мовою, утверджувати національні гуманістичні ідеали, мовне й культурне багатство України;
- здатність планувати свій час, працювати автономно, самостійно;
- здатність працювати в колективі, мотивувати на досягнення мети, приймати раціональні рішення, створювати психологічно позитивний клімат, діяти на базі етичних принципів, готовність брати ініціативу на себе;
- здатність до побудови та реалізації власної траєкторії навчання упродовж життя (навчання та самоосвіта), коригування власної професійної діяльності в контексті основних професійних вимог до журналіста;
- здатність виконувати власне дослідження на належному рівні;
- здатність бути критичним і самокритичним;
- здатність володіти навичками ведення дискусії й наукової полеміки, написання аналітичних і публіцистичних текстів, дотримуватись норм правопису сучасної української мови;
- здатність вільно оперувати фаховими термінами для виконання професійних завдань;
- володіння основними мовознавчими поняттями, здатність застосовувати їх у процесі аналізу та інтерпретації текстів різних стилів (зокрема публіцистичного);
- здатність кваліфіковано аналізувати навчальні матеріали й добирати посібники й підручники, які найбільше відповідають цілям і умовам навчання;
- здатність розвивати когнітивні, психомоторні, поведінкові механізми – пам'ять, увагу, критичне ставлення, почуття відповідальності та ін.;
- здатність ефективно і компетентно брати участь у різних формах наукової комунікації (конференції, круглі столи, дискусії, наукові публікації) в професійній сфері;
- здатність проводити дослідницьку роботу, дотримуючись принципів академічної доброчесності;
- вільно спілкуватися з професійних питань державною мовою усно і письмово, використовувати її для організації ефективної комунікації та навчання;
- знати і розуміти систему мови, загальні властивості мистецтва слова, історію української мови, вміти застосовувати набуті знання у професійній діяльності;
- знати норми української літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності;
- організовувати процес свого навчання і самоосвіти (самостійної роботи); професійно-методичну та навчальну діяльність;
- володіти навичками пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел, кваліфіковано презентувати результати професійної (наукової, інноваційної) діяльності із застосуванням сучасних інформаційних технологій;
- аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють;
- бути здатним визначати рівень особистісного і професійного розвитку, моделювати траєкторію особистісного самовдосконалення;
- уміти аналізувати, систематизувати та узагальнювати результати наукових досліджень у сферах журналістики та мовознавства; оцінювати результати власних наукових досліджень із використанням сучасних методів науки, інформаційних та інноваційних технологій;
- дотримуватися правил академічної доброчесності.

5. Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати**:

- основні завдання, поняття, категорії комунікативної лінгвістики, її зв'язок з іншими

дисциплінами;

- компоненти, стадії, типи, моделі комунікації;
- наявні таксономії мовленнєвих актів, основні характеристики кожного виокремлюваного мовленнєвого акту;
- основні положення і максими принципів кооперації та ввічливості;
- основні бар'єри і труднощі спілкування;
- основні канали невербальної комунікації, їх сутність у різних контекстах;.

вміти:

- правильно оперувати основними поняттями і термінами комунікативної лінгвістики;
- визначати тип мовленнєвого акту будь-якого висловлювання;
- застосовувати принципи й максими прагма- й комунікативної лінгвістики для досягнення більш успішного спілкування;
- правильно оперувати невербальними знаками комунікації;
- скеровувати комунікацію у бік відвернення конфлікту.

6. Організація навчання навчальної дисципліни

Обсяг курсу 90 год

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
практичні заняття	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
2	061 Журналістика	3	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин		
	Лекції	Заняття	Самостійна робота
Тема 1. Теоретичні засади мовної комунікації. Мета та завдання курсу «Теорія комунікативної лінгвістики». Теорія мовної комунікації як наука. Теорія комунікації як методологічна основа для вивчення мовної комунікації. Теорія комунікативної лінгвістики в системі мовознавчих наук. Методи дослідження мовної комунікації	2	2	10
Тема 2. Комунікація як мовленнєва діяльність. Сутність мови, мовлення, мовленнєвої діяльності. Типи і види мовлення як діяльності. Механізми та процеси мовленнєвої діяльності. Прагматичні аспекти комунікації. Гендерні аспекти комунікації.	2	2	10
Тема 3. Організація мовного коду в комунікації. Культура мовної комунікації. Сутність і структура мовленнєвого акту. Основні параметри мовленнєвих актів. Типологія мовленнєвих актів. Дискурс і його організація. Мовленнєві жанри й дискурси. Культура мовлення та мовленнєва культура. Мовні норми. Комунікативні якості мовлення. Культура слухання.	2	2	10

Тема 4. Невербальні засоби комунікації. Фонація. Кінесика. Жести у системі невербальних засобів комунікації. Види жестів. Ритмічні жести. Емоційні жести. Жести – знаки. Вказівні жести. Образотворчі жести. Жести-символи. Інші невербальні засоби комунікації. Невербальні особливості міжкультурної комунікації.	2	2	10
Тема 5. Ознаки і чинники ефективної мовної комунікації. Ефективна мовна комунікація. Комунікативна компетенція. Комунікативні закони. Комунікативні закони. Механізми мовленнєвого впливу. Комунікативна позиція і способи її посилення.	2	2	10
Тема 6. Тактико-стратегічний потенціал мовної комунікації. Ознаки і причини неуспішної мовної комунікації. Сутність комунікативної стратегії і комунікативної тактики. Типологія комунікативних стратегій. Комунікативні стратегії і тактики різних типів дискурсу. Специфіка реалізації стратегій і тактик міжособистісного спілкування. Неуспішна мовна комунікація. Комунікативний саботаж. Невдачі у міжкультурній комунікації.	2	2	10
ЗАГ.:	12	18	60

7. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання курсу	Поточне опитування, тестування та самостійна робота – 40 балів. Контрольна робота – 10 балів. Підсумкова письмова робота (іспит) – 50 балів.
Вимоги до письмової роботи	Письмова робота складається із трьох теоретичних питань та одного практичного.
Практичні заняття	Робота на практичному занятті оцінюється за 5-бальною шкалою залежно від повноти відповіді студента.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання всіх запланованих програмою дисципліни форм навчальної роботи, які підлягають контрольному оцінюванню. Для отримання допуску до підсумкового контролю студентові необхідно отримати мінімум 25 балів за семінарські заняття чи завдання самостійної роботи.
Підсумковий контроль	Форма контролю – іспит; форма здачі – письмова; структура білета і розподіл балів за завдання: 1 завдання – розкрити теоретичне питання (10 балів), 2 завдання – розкрити теоретичне питання (10 балів), 3 завдання – відредагувати текст (10 балів), виконати тести (20 балів).

8. Політика навчальної дисципліни

Політика курсу базується на гуманістичній освітній парадигмі, суть якої полягає у повазі до особистості студента, у праві й можливості майбутнього фахівця самостійно обирати спосіб засвоєння навчального матеріалу, використовувати нові методи, прийоми і засоби педагогічної діяльності; на навчанні у співробітництві, тобто спільній із викладачем діяльності; на плюралізмі як важливій основі розвитку інтелектуальних здібностей студентів, розвитку їхнього критичного мислення. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку порушень – реагування відповідно до Положення 1 <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/10/положення-про-запобігання-плагіату-у-ДВНЗ-Прикарпатський-національний->

[університет-імені-Василя-
Стефаника.pdf?fbclid=IwAR2OZ7ieedYbWar3YLAu5arEPfHIWJvA8ahWmpLODcN6M2XRt7GPFip0uT8](https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/02/code_of_honor.doc?fbclid=IwAR2OZ7ieedYbWar3YLAu5arEPfHIWJvA8ahWmpLODcN6M2XRt7GPFip0uT8) i
Положення 2
[https://pnu.edu.ua/wp-
content/uploads/2019/02/code_of_honor.doc?fbclid=IwAR14PNKG9iKdUn4NJsj0X0rOCZr7YVFeNGdlgE3J2
alaDNsc_GiizOs3_NQ](https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/02/code_of_honor.doc?fbclid=IwAR14PNKG9iKdUn4NJsj0X0rOCZr7YVFeNGdlgE3J2alaDNsc_GiizOs3_NQ)

9. Рекомендована література

1. Бацевич Ф.С. Нариси з комунікативної лінгвістики. Львів, 2003. 279 с.
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ : Видавничий центр «Академія», 2004. 344 с.
3. Голянич М. І. Внутрішня форма слова і дискурс : монографія. Івано-Франківськ.: Видавничо-дизайнерський відділ ЦІТ, 2008. 296 с.
4. Дегтярьова К. В. Основи теорії мовної комунікації : навч.-метод. посіб. Полтава, 2012. 70 с.
5. Климова К. Я. Основи культури і техніки мовлення: навч. посіб. 2-е вид., випр. і допов. Київ : Ліра, 2007. 240 с.
6. Косенко Ю.В. Основи мовної комунікації: навч. посіб. Суми : СДУ, 2011. 187 с.
7. Кухаренко В. А. Інтерпретація тексту : підручник. Вінниця : Нова книга, 2004. 274 с.
8. Мантуло Н. Б. Паблік Рилейшнз: текст і комунікація : монографія. Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2012. 272 с.
9. Селиванова Е. А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации. Київ : Фитосоциоцентр, 2002. 336 с.
10. Селіванова О. О. Основи теорії мовної комунікації : підручник. Черкаси : Чабаненко Ю.А., 2011. 350 с.
11. Серажим К. С. Текстознавство : підручник. 2-ге вид. Київ : Київський університет, 2012. 528 с.
12. Сінченко О. Д. Комунікативні стратегії в теорії літератури: автор, текст, читач : навчальний посібник. Київ : Логос, 2015. 170 с.
13. Супрун В. М. Текстознавство. Курс лекцій : навчальний посібник. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2015. 100 с.
14. Текст і комунікація : хрестоматія до дисципліни / уклад. Р. Л. Савчук. Івано-Франківськ : ПНУ, 2019. 63 с.
15. Текстознавство : навч. посібник / уклад. О. В. Дуденко. 5-е вид., доповн. Умань : ВПЦ «Візаві», 2017. 124 с.
16. Яшенкова О. В. Основи теорії мовної комунікації : навч. посіб. К : ВЦ «Академія», 2010. 312 с.

Інформаційні ресурси

1. Лінгвістичний портал з української мови. URL: www.mova.info
2. Словники он-лайн. URL: www.rozum.org.ua
3. Словники України. URL: <http://l.corp.ulif.org.ua/di.ctua>

Викладач: кандидат філологічних наук, доцент **Савчук Руслана Любомирівна**